

Kupcsik Lidi

Remember: gyerekkor

Most, hogy letepert kissé a szokásos őszi taknyos járvány, érzem, hogy a kezeimet régóta csak én fogom. Éjszaka. Gyerekkori szokásom volt, ha félttem valamitől, és már eljött a lefekvés ideje, összekulcsoltam a kezem, mintha valaki fogná, s elkezdtem úgy akarni érezni, hogy ez a két kéz két külön kéz. Ha akarom, a jobb az enyém, ha akarom a bal, a lényeg az, hogy egyszerre csak az egyikkel tapintsak. Ez nagyon jól ment nekem. Éjjelente sokszor félttem, volt időm gyakorolni. Utána az az ötletem támadt, hogy megfogom az anyám kezét, s megpróbálom az ő bőrével érezni a sajátomat, amit arra a rövid pillanatra rá ruházok. Azért mondom, hogy rövid, mert az ő bőrének – ma már így mondom – a textúráját kevésbé szerettem tapasztalni, mint mondjuk az apámét. De egy idő múlva már semmilyen érintést nem szívesen viseltem s gyakoroltam. Különösen arra emlékszem, mikor óvodás kislány voltam, s a szüleim reggel hatra jártak dolgozni. Ötkor felébresztettek minket, hol anyám, hol apám. Persze, nem volt mindegy. Mikor anyám jött be a még csillagos éjszakát reggellé rázni, az ablak már pisilés közben kinyílt a szobában, az ágyban hagyott melegünk – egyikben enyém, másikban bátyámé – úgy szállt ki, mint a tízparancsolat. De ez nem minden: kisgyerekálomból felriasztva, nyitott ablakot sejtő pisilés után, mikor a csaphoz állított az anyám, aki látta magát a fürdőszobatükörben, és elérte a villanykapcsolót, szóval, ő mindig hideg vízben mosdatott bennünket. Pedig még a tyúkkergetős nagykállói nyárálmok összeragasztották a szemem. A csipa volt az első, amit ki kellett mosni. Hideg vízzel. Aztán arra is emlékszem, hogy volt, amikor később mentünk, s hatkor anyám odaállt a három csillagos Lehel hűtőcske elé, aminek a teteje még szintén rejtély volt, s mikor a pontos időjelzés csipogása megkezdődött, ő a felhúzott karórát szorítva várta a hangot: „Hat óra. Híreket mondunk.” Ekkor benyomta a pöcköt, s már sietett is földadni ránk, a sosem tiltakozó két álmos manóra, a kiskabátokat. A cipőmet már bölcsiben be tudtam kötni segítség nélkül.

De mikor apám ébresztett minket hajnalok téli hajnalán, mindig olyan volt, mintha a szoba is álom volna, valahogy kevesebb fény áradt be kintről – ma már tudom, direkt behajtott a ajtót. A hangja sem utalt ablaknyitásra, órabe-

állításra. Nem is volt soha. Apám langyos vizet engedett, hogy ne riasszon fel kisgyerekbékénkből a hideg, nem nyitotta ki az ablakot, hogy szellőzzenek rendőrnymozós álmaink. És a jegygyűrű mindig összekoccant a műanyagfésű nyelével, mikor komárlacisra kívánt, de csak egyszerűen rövidre nyírt szőkés, piheszerű hajamat rendezte a fürdőszobában. És ő is belelátott a tükörbe, a mosdókagylóba meg pláne. Az ő kezében mennyivel kisebb volt az enyém, mint az anyáméban! Irigyeltem tőle a gyűrűkopogást. Valahogy létre akartam hozni a sajátomat, de nem sikerült, különben is, ahogy az ő csukottnak látszó tenyerében koppant valami, az olyan varázsos, álomszerű volt: kincsesláda zárjában kattant a kulcs. Utánozhatatlan. Apám több rejtélyt is lengetett maga körül. Emlékszem, egyszer néztem, ahogy tolizik. A toli az a szocreál, porszívót (ló) helyettesítő masina (számár), ami egy kefése henger segítségével, azt ide-oda tologatva felszedi a szőnyegről a morzsát, a szöszet. Apám tolizott. Rettenetes, ám nem éles hangja volt, inkább hemzsegőnek mondanám. A szöszök pedig úgy engedelmeskedtek neki, akárha maga az atyaúr isten tolt és húzta volna azt a tolit, AZT A TOLIT, amit én hiába himbálgattam - hol lánzdának, hol égig érő fának képzelve – a tisztaságban sosem jutottam előre. Bezzeg apám pontos, határozott, erős mozdulatai meghozták az eredményt, a szőnyegnek még a lelkét is kitisztították! Rendszerint ekkor láttam meg tisztán a szőnyegminta arcait, állatait, suta dinamikáját.

Szeretett huncutkodni velem az apám mások előtt. Egy dolog volt, aminek körülbelül hét éves koromig bedőltem, kivétel nélkül. Ha vendégségben voltunk, egyszer csak eljött a pillanat, hogy összerakja két kezét úgy, mintha egy ázott kismadarat melengetne benne, de a hüvelykujjánál mindig kislányszemnyi rést hagyott. Belenézett, majd rám. Apró, zöld, mindig józan szemében mintha az örök játék titka fénylett volna fel a marokra zárt sötét után. Felhúzta szemöldökét, intett a fejével, hogy menjek, nézzem meg én is. Nem tudom, mit vártam. Madarat, rozsdás csavart, zsebórát, kincset, vagy csak azt, hogy egyszer tényleg lesz benne valami. Bármilyen. Hogy egyszer majd nem csap be. De a tenyere mindig üres volt. Én meg csak titokban szomorú, mert a csalódás pillanatában általában nevető felnőttekkel voltam övezve, így nekem is nevetnem kellett, hogy jópofának tartsanak. Hamar beláttam, hogy hisztizni hülyeség. Mikor féltem álmomban, úgy kulcsoltam a kezem, ahogy ő. Reméltem, hogy a bátorságom lakik benne, azt meg szemmel úgysem látni.

A bátyám volt még nagy szám, ha már az ébredéseknél tartunk. Gyakorlatilag három év, elméletileg viszont sokkal több volt köztünk gyerekkorunkban. Reg-

gelekben én voltam a jobb. Igyekeztem hamar túl lenni a kellemetlenségeken, s frissen, vidáman állni az ovibamenéshez. Tesóm viszont – általában – egy varázsos, lassú gondolatfüzerekből felépülő virtuális függőkertben volt ébredés után, de sokszor nap közben is. Én meg csak figyeltem, hogy nem veszi zokon a nyitott ablakot a beömlő hideggel, a többszöri sürgető szölongatást az anyakapitánytól, nem zavarja, hogy nem pisilt még és nem mosott arcot, ő csak ül, görbe háttal, kantáros pizsamanadrágban, két hüvelykujjára felgyömöszölve az aznapi zokni, egyik lába felhúzva, és egy képzeletbeli pontra mered. Sokáig. Ez a pont lehetett Senna vagy egy brontosaurus szembogara, egy koordinátarendszer legérdekesebb pontja, de azt is el tudom képzelni, hogy nem látott maga előtt semmit, csak próbálta érezni a reggelt, s erősen arra koncentrált, hogy az ujjain pihenő zoknifélt ne arra a lábára húzza, amin már van egy. Ez sosem derül ki. Még ma is vannak olyan periódusai, hogy szemével elkapja ugyanezt a gyerekkori pontot, s mered, gondolkodik. Ilyenkor felolvashatok neki egy tíz oldalas novellát, vagy elmondhatom, hogy látom a világot mostanában, ahogy befejezem a beszédet, annyit kérdez csak: szóltál? És tényleg nem hallott egy árva szót sem abból, amit mondtam. Kifejlesztettem egy technikát arra, hogy dialógusban tartsam: kb. 4-5 mondat után hangosan, nyomatékkal kiejtem a nevét, LAci. Az a-t nyomom meg, és nem feltétlenül illeszttem mondandómba. Laciból sejtbiológus lett. Most Svájcban élvezi a posztgraduális képzés gyönyöreit, de állítom, ritka reggeleken a kezén felejtí a zoknit. Volt a családnak egy vasárnapi szokása. Magyarótás ebédünk után (marhahúsleves, törtkrumpli, savanyú, főtt vagy sült hús, kompót) apám azt mondta: csendes pihenő. Beszaladtunk a nagyszobába (55m², panel, 2 szoba), levetettük magunkat a nyitva hagyott rökaméra, s mikor megláttuk őket is utánunk jönni, eljátszottuk, hogy tesóm apám, én meg anyám vagyok, s kávézunk. A vége mindig az lett, hogy kicsi-a-rakás-elv szerint, csak teli hassal és nem kapkodva, a hasaló apámra anyám feküdt, mint süteményben a második réteg. Órá a bátyám, a tetejébe én. Az alattam levők nyögtek, sikítottak, ki mit tartott célravezetőbbnek. Apámnak valóban rossz lehetett, anyámnak sem volt könnyű, de tesóm csak színészkedett, mert én aztán tényleg nem voltam nehéz. Csak úgy röpültem a családom tetején, akár egy különös keleti varázsszőnyegen. Egyik végén a rojtok kopottzoknis talpak voltak, a másikon csukó-nyíló tenyerek. Aztán rendszerint ledőlt a Kupcsik-Bábel. Ilyenkor nevtünk, és küzdöttünk – legalábbis én – az ebéd marhájával, amely velünk együtt gyomorból elbödölni vágyott a súly s a nevetés alatt.

